

Міністерство освіти і науки України
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса
Шевченка»
Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

Збірник праць
за матеріалами науково-практичної конференції
„Навчання філологічних дисциплін у контексті сучасних
викликів”
(до 40-річчя заснування кафедри філологічних дисциплін)

20 листопада 2020 року

Старобільськ 2020

2 УДК 81:37.014(477)(062.552)
С83

Рецензенти:

Мордовцева Наталія Валеріївна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри філологічних дисциплін ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»;

Родюк Наталія Юріївна – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української мови Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського;

Цінько Світлана Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри української мови, літератури та методики навчання Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

С83 Навчання філологічних дисциплін у контексті сучасних викликів : збірник праць (за матеріалами наук.-практ. конф. (20 листопада 2020 р.) / ДЗ «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». Старобільськ, 2020. 130 с.

До збірника наукових праць увійшли матеріали науково-практичної конференції «Навчання філологічних дисциплін у контексті сучасних викликів (до 40-річчя заснування кафедри філологічних дисциплін)». Для науковців, учителів, студентів, учнів шкіл усіх типів, абітурієнтів, широкого кола читачів.

УДК 81:37.014(477)(062.552)

Рекомендовано до друку вченою радою ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (м. Старобільськ) (протокол № 4 від 27 листопада 2020 р.).

ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка»

іноземної мови в педагогічному ЗВО сприяє створенню невимушеного характеру навчання, поєднуючи його із свого роду грою, що дозволяє залишатися студентам зосередженими протягом всього заняття. Це сприяє підвищенню мотивації вивчення іноземної мови, оскільки студенти охоче йдуть на контакт, виконують всі вправи.

Отже, з метою інтенсифікації навчального процесу з викладання іноземної мови та економії аудиторного часу тренінгові технології є ефективним та перевіреним інструментом роботи викладача в контексті реалізації компетентнісної парадигми освіти

Література:

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання [науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва]. Київ, 2003, 273 с. **2. Лук'янчук Н.** Класифікація видів тренінгів. *Навчання і виховання обдарованої дитини*. 2013. Вип. 1. С. 272–279. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nivoo_2013_1_36 (дата звернення: 21.11.2020). **3. Янкович О.,** Беднарек Ю., Анджеєвська А. Освітні технології сучасних навчальних закладів: навчальнометодичний посібник. Тернопіль, 2015. 88212 с.

Слободян Олена Вікторівна,

кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри філологічних дисциплін навчально-наукового інституту педагогіки та психології ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», м. Старобільськ, helenslobodian87@gmail.com

МОВНА ПОВЕДІНКА ФАХІВЦЯ ЯК ФАКТОР ЕФЕКТИВНОСТІ ЙОГО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сучасний фахівець має володіти не тільки предметними знаннями, а й мати гарні комунікативні та мовні навички, демонструвати високий рівень культури мовлення, вміти переконувати, впевнено вести дискусії, майстерно володіти словом, знати основи мовного впливу. При цьому вчені відзначають професійну значущість умінь фахівця впливати за допомогою мови на емоційну, вольову, інтелектуальну сферу особистості.

Мовний вплив – це вплив на адресата в процесі спілкування за допомогою мовлення та невербальних засобів, що його супроводжують, спрямованих на впровадження в його свідомість оцінок, думок, ставлень, необхідних адресанту. До основних способів мовного впливу належать такі: доведення, переконання, умовляння, навіювання, наказ, прохання, випрошування [2, с. 49–50].

Мета статті – розглянути ті засоби мовного впливу, які є актуальними для ситуацій ефективного професійного спілкування.

На сучасному етапі в суспільстві активно формується наука про ефективне спілкування. Вона формується як інтегральна наука, яка об'єднує, інтегрує зусилля представників цілого комплексу суміжних наук – традиційної системної лінгвістики, комунікативної лінгвістики, психолінгвістики, прагмалінгвістики, риторики, дискурсивної лінгвістики, стилістики та культури мови, психології, теорії масової комунікації та ін.

Мовний вплив – нова сучасна наука, предметом якої виступає ефективність спілкування.

Існують два основних аспекти мовного впливу – вербальний і невербальний.

Вербальний мовний вплив – це комунікативний вплив, здійснюваний засобами мови, за допомогою мовних одиниць. Це вплив словами, текстом. Релевантними для вербального мовного впливу є вибір мовних засобів для вираження думки,

саме зміст промови – її сенс, аргументація, розташування елементів тексту відносно один одного, використання прийомів мовного впливу та ін.

Невербальний вплив – це вплив за допомогою невербальних засобів, які супроводжують нашу мову (жести, міміка, наша поведінка під час висловлювання, зовнішній вигляд того, хто говорить, відстань до співрозмовника тощо). Невербальне вплив може бути не тільки мовним – він може бути чисто зоровим, фізичним і ін. Нас, однак, цікавлять невербальні фактори, які супроводжують мову і доповнюють, збагачують, коригують її, несуть інформацію в процесі спілкування.

Невербальні сигнали виконують такі функції:

- Передають інформацію співрозмовника (навмисних і ненавмисних);
- Впливають на співрозмовника (свідомо і несвідомо);
- Впливають на мовця (самовплив), свідомо і несвідомо.

Сукупність типових вербальних і невербальних сигналів, що впливають на ефективність спілкування, визначається як фактор спілкування. У рамках факторів виділяють правила спілкування, які сформувалися у суспільстві. Правила поділяються на нормативні (як потрібно? як правильно? – тобто правила мовного етикету) і правила мовного впливу (як краще? як ефективніше?). Також існують прийоми мовного впливу – конкретні мовні рекомендації щодо реалізації того чи іншого комунікативного правила [1, с. 17 – 23].

Розглянемо докладно групи факторів вербального мовного впливу.

1. *Фактор дотримання комунікативної норми* передбачає знання та дотримання норм мовного етикету. Дотримання нормативних правил (правил мовного етикету, мовної ввічливості) забезпечує нам збереження комунікативної рівноваги, а це, одна з умов ефективності мовного впливу взагалі. Дотримання норм мовного етикету є ефективним засобом мовного впливу на співрозмовника. Для

ефективного вербального впливу дуже важливо володіти правильною культурною мовою. Необхідно правильно ставити наголос, говорити в середньому темпі, не говорити голосно, вживати слова в правильних значеннях, не використовувати брутальних слів тощо.

2. *Фактор встановлення контакту із співрозмовником* пов'язаний з механізмом самопрезентації. Щоб встановити й підтримувати контакт із співрозмовником, необхідно дотримуватись таких правил безконфліктного спілкування:

- необхідно зробити приємне враження своїм зовнішнім виглядом;
- менше говорити самим, потрібно дати можливість співрозмовнику поговорити про себе;
- збільшуйте співрозмовника;
- принижуйте себе в очах співрозмовника (принцип коромисла: не обов'язково тягнути співрозмовника вгору, можна трошки понизити себе в його очах);
- індивідуалізуйте співрозмовника;
- говоріть компліменти;
- ототожнюйте свої інтереси з інтересами співрозмовника;
- цікавтесь проблемами співрозмовника;
- згадуйте спільний позитивний досвід.

3. *Фактор змісту мови* поєднує правила, які рекомендують, про що і в якій ситуації варто говорити, а про що краще помовчати:

- говоріть на тему, яка цікавить або повинна зацікавити співрозмовника;
- більше використовуйте позитивної інформації;
- максимально мінімізуйте негативну інформацію;
- не давайте порад, якщо вас не просять (якщо ж все таки давати раду, то її необхідно давати у формі турботи про співрозмовника);
- частіше називайте співрозмовника на ім'я («закон імені»);

- наводьте аргументи, не користуйтеся неперевіреною інформацією;

- наводьте приклади з життя;

- використовуйте прийоми, які збільшують переконливість вашої інформації.

4. *Фактор мовного оформлення* – це група правил пов’язана з вибором тих чи інших слів при висловлюванні думки:

- різноманітьте використовувані слова, користуйтеся синонімами, близькими за значенням словами й зворотами;

- використовуйте слова, які викликають образи: це означає, що потрібно використовувати більше конкретних слів (які позначають дію, предмети) замість абстрактних й узагальнюючих;

- користуйтеся розмовною мовою, не зловживайте книжковими словами;

- різноманітьте інтонацію, не говоріть монотонно;

- цифр намагайтесь наводити якомога менше й бажано їх округляти до цілого значення.

5. *Фактор стилю спілкування демонструйте:*

- дружелюбність та щирість;

- натхнення;

- помірну емоційність;

- фізичну бадьорість, рухливість.

6. *Фактор обсягу повідомлення* передбачає максимальну стислість. Говорити потрібно менше ніж співрозмовник і короткими реченнями.

7. *Фактор розташування інформації* спрямований на подання важливої інформації на початку і в кінці, бажано її повторити кілька разів в різних місцях своєї промови й різними словами.

8. *Фактор адресату* передбачає необхідність враховувати тип співрозмовника чи аудиторії й звертатися до них з урахуванням особливостей їхнього сприйняття, рівня

знань та інтересів. З різними людьми слід розмовляти та переконувати їх порізно.

Отже, ефективний мовний вплив передбачає адекватне (тобто правильне, оптимальне, ефективне в даній мовній ситуації) використання правил і прийомів спілкування з урахуванням того, з якими співрозмовниками, в яких комунікативних ситуаціях ведеться спілкування, яка мета спілкування у даному конкретному випадку тощо.

Література:

1. **Бондаренко В.В.** Риторика. – Харків: Вид-во ХНАДУ, 2008. – 121 с. 2. **Стернин И.А.** Основы речевого воздействия. Воронеж: «Истоки», 2012. 178 с., с. 49–50

Фідкевич Олена Львівна,

кандидат філологічних наук, провідний науковий співробітник відділу навчання мов і літератур національних меншин Інституту педагогіки НАПН України, м.Київ

elena.fid@ukr.net

РЕАЛІЗАЦІЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ ДО НАВЧАННЯ МОВ І ЛІТЕРАТУР НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН ЗАСОБАМИ ІНТЕГРОВАНОГО ПІДРУЧНИКА

В умовах реформування української освіти створення сучасних підручників на компетентісній основі, зокрема підручників з мовно-літературних курсів, є актуальним завданням для педагогічної науки. Практичне вирішення цієї проблеми має значне теоретичне підґрунтя: на сучасному етапі вітчизняними науковцями визначено і осмислено сутність компетентісно орієнтованого підходу до навчання, зокрема в мовно-літературній галузі; розроблено його основні принципи і умови організації; визначено функції і принципи побудови компетентісно-орієнтованих підручників, критерії